

Nord til Strækninger i Gjørding Herred; mod Syd til det sønderjydske Omraade. De fundne Oldsager tillader at slutte, at de allerfleste Høje er fra Bronzealderen. Af Jernalderens Bo- og Gravpladser findes en stor Del langt mod Vest, hvor ingen Høje forekommer. Herredet har været tyndt befolket i Stenalderen, er under Bronzealderen blevet tættere befolket mod Øst, og endelig er den faste Bebyggelse i Jernalderen blevet skudt et godt Stykke frem mod Vest. Dog synes Manø hele Oldtiden igennem at have været ubeboet; der blev her ikke truffet Oldtidsminder af nogen Art. Det samme gælder om den Del af Vilslev Sogn, som hører under Ribe Herred.

Undersøgelsen af Vester Han Herred ved Underinspektør Th. Thomsen i For-
 ening med cand. phil. S. Schultz slutter sig til de i 1912 paabegyndte Arbejder Nord for Limfjorden. En anden Del af de i 1913 foretagne Rejser i Thy vil først blive nævnt i næste Aars Beretning. Ligeledes maa en nøjere Redegørelse for det arkæologiske Udbytte udskydes, til hele Thyland foreligger færdig berejst. Undersøgelsen i Vester Han Herred strakte sig over den østre Del, i alt 8 Sogne. Mindesmærkerne fra Oldtiden viste sig her meget ulige fordelt. Saaledes optegnedes i Klim Sogn kun 5, i Gjøtrup Sogn 6, men i Kjettrup Sog ikke mindre end 156 arkæologiske Punkter, væsentlig Høje. Egne som Klim, Gjøtrup og Thorup Sogne maa have været næsten ubeboede i Oldtiden; end ikke Bakkeøerne Thorup og Klim Bjerge synes at have været befolkede. Flyvesandet dækker nu ikke sjældent Oldtidslevningerne saaledes, at en nærmere Erkendelse ikke er mulig eller dog meget vanskelig. I Vust Sogn ligger der oppe i Klitbakkerne en Snes Gravhøje. Paa Bulbjerg har der været Beboelse saavel i Sten- som i Bronzealderen (jfr. Stykke III. i denne Beretning) lige saa over hele Bakkelandet bagved. Svarende hertil findes i Lild Sogn nu kun Høje i det østlige Parti „Bjerget“ og i Terrainet Øst paa mod Lund Fjord. Om hele den vestlige, flade Del, der er dækket af Sandet, kan intet siges med Vished; men Bebyggelsen synes dog væsentlig at have holdt sig til Bakkelandet. Af Stenalderens Gravkamre fandtes kun enkelte og nu stærkt medtagne i Kollerup og Kjettrup Sogne.

III.

Nedenstaaende Skema giver en Oversigt over de i Aarets Løb foretagne Udgravninger og lignende Arbejder. Kun i faa Tilfælde har Museet kunnet nøjes med en Besigtigelse, Opmaaling eller lettere Undersøgelse af Findestedet (i Skemaet betegnede B.). Forholdsvis mange af de udførte Undersøgelser har haft et betydeligt Omfang. En enkelt (Klintegaard i Karlslunde Sogn) strakte sig endog, med Afbrydelser, over en længere Del af Sommeren, og de fleste af Museets Mænd tog lejlighedsvis Del deri. Der var her ved Jordarbejder til Mosede-Fortet truffet Skeletter i ringe Dybde under Overfladen. Gravene, der tilhørte Tiden omkring 2det Aarhundrede efter Christus, vare anlagte i Gruslag, som hidrørte fra gammel Havstok. Der er aldrig paa Øerne truffet en Gravplads fra den angivne Tidsalder af lignende Omfang, ca. 65 Grave, og først herved har man lært Menigmands Grave ret at kende. Gravgodset var uanseeligt: en Smykkenaal, et Lerkar eller lignende, og manglede ofte ganske. Derimod forefandtes i mange Tilfælde Rester af et Dødningsoffer, et halvt Lam, nedlagt til begge Sider af Graven.

En stor Gravplads, men af en anden Art og fra et tidligere Afsnit af Jernalderen (Aarhundrederne før Christi Fødsel), undersøgtes i Jernved Sogn ved Ribe. Næsten umærkelige Højninge dækkede her over Urner med brændte Ben. Som altid, hvor Fundene samler sig til større Helhed, giver ogsaa denne Gravplads Oplysninger, der tilsammenlagt væsentlig udvider vor Kundskab. Oldsagerne fra den førromerske Jernalder er endnu yderst sparsomme; det Gravgoods, Undersøgelsen ved Jernvedlund-Plougstrup har bragt for Dagen, er til Dels af særlig Art og føjer derfor, skønt uanseeligt i sig selv, et værdifuldt Led til Fundrækken.

I Skads Herred har Museet fortsat med et Arbejde, som kræver at passes og fortsættes, saa snart Lejlighed gives. Der henligger her, som andetsteds i Vestjylland, overordentlig mange Tomter af sløjfede Høje, der dækker over Enkelgrave fra den yngre Stenalder, undertiden med senere tilføjede Gravanlæg fra Bronze- og Jernalderen. Stedet udviskes ved Jordens Dyrkning, og det hænder, at Ploven sønder-skærer Oldtidsgrave. Vanskelige at undersøge, som disse Grave er, bringer de ofte Oplysninger af stor Værdi. I Guldager og Alslev Sogne har Udbyttet i 1913 baade